

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ТЕРМІНОСИСТЕМА У НАУКОВИХ ПРАЦЯХ Р. ЗОРІВЧАК

Ірина Куліш

аспірантка кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-9377-996X
e-mail: irynavkulish@gmail.com

Анотація. У статті досліджено базові терміни авторської перекладознавчої системи Р. Зорівчак як представниці лінгвістичної гілки перекладознавства та непохитного адвоката української школи художнього перекладу. Серед проаналізованих перекладознавчих термінологічних одиниць є терміни, якими активно послуговувались майстри української школи художнього перекладу, зокрема «вірний» чи «повноцінний», запозичені терміни «еквівалентний» «адекватний», а також численні терміни на позначення способів перекладу, що формують цілісну методологічну парадигму в авторському науковому мовленні Р. Зорівчак, такі як «транслітерація», «транскрипція», «реномінація» та інші. Всі вищезгадані терміни досліджено з урахуванням різноманітності їх морфологічних форм. Висвітлено позицію Р. Зорівчак щодо просвітницької та націєохоронної ролі української школи художнього перекладу в радянські часи. Проаналізовано авторську позицію Роксоліани Петрівни щодо концепції «золотої середини», яку пропагували та втілювали у своїй перекладацькій творчості українські неокласики. Проаналізовано інтерпретацію дослідницею «еквівалентності» як поняття, що має різні ступені варіативності та вживається в різних перекладознавчих контекстах. Досліджено авторські відтінки значень термінів «відповідність» і «точність» у Р. Зорівчак та їх морфологічних форм. У статті проаналізовано позицію Роксоліани Петрівни щодо збереження «повноцінності» рідного слова. Проведено порівняльно-контекстуальний аналіз смислового змісту досліджуваних термінів в авторському мовленні перекладознавиці та інтертекстуально-системний аналіз їх вживання у певних значеннях, текстах і контекстах. Це дослідження допоможе зробити подальші висновки щодо домінантності тих чи інших термінів та ролі базових перекладознавчих термінів в українській мета-терміносистемі перекладознавства.

Ключові слова: лінгвістична галузь перекладознавства, варіативність, «повноцінність», «змістова точність», «еквівалентність».

TRANSLATION STUDIES TERMINOLOGY SYSTEM THROUGH R. ZORIVCHAK'S SCIENTIFIC WORKS

Iryna Kulish

Postgraduate Student at the Department of Theory and Practice
of Translation from English
Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv
Volodymyrska str., 60, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-9377-996X
e-mail: irynavkulish@gmail.com

Abstract. The article researches basic terms of R. Zorivchak's translation studies system. R. Zorivchak is a representative of the linguistic branch of translation studies and a staunch advocate of the literary translation studies for the Ukrainian school of thought. Among the analysed translation studies terminological units there are terms widely used by adepts of the Ukrainian school of literary translation studies, in particular «вірний» or «повноцінний», borrowed terms «еквівалентний», «адекватний», as well as numerous terms to denote translation methods that form a holistic methodological paradigm in R. Zorivchak's individual scientific speech, such as «транслітерація», «транскрипція», «реномінація» and others. All the above-mentioned terms have been considered taking into account their diverse morphological forms. The article

highlights R. Zorivchak's view on the enlightening and nationally preserving role of the Ukrainian school of literary translation studies in the Soviet times. The article analyses the individual perspective of Roksoliana Petrivna on the concept of «золотої переднини», which was promoted and embodied in the translated works of Ukrainian neoclassicists. The article analyses the researcher's interpretation of «еквівалентність» as a concept that is variable to some extent and used in different translation studies contexts. The article researches individual shades of meanings of terms, such as «відповідність» and «точність» and their morphological forms in R. Zorivchak's works. The article analyzes Roksoliana Petrivna's view on preserving the «повноцінність» of the mother tongue. The article carries out comparative-contextual analysis into the semantic contents of the studied terms in the translation studies scholar's individual speech as well as intertextual-system analysis into their use in certain meanings, texts and contexts. This study will facilitate in drawing further conclusions over dominance of certain terms and the role of basic translation studies terms in the Ukrainian metaterminological system of translation studies.

Key words: linguistic branch of translation studies, variability, «повноцінність», «змістова точність», «еквівалентність».

Постановка проблеми. Українська мета-термінологічна система перекладознавства перебуває у стані становлення, адже подальшого ґрунтовного огляду та комплексного діяхронного дослідження потребує загальна історія української перекладознавчі думки та українського художнього перекладу. Випрацювання теоретичного каркасу та критеріїв для їх дослідження є пріоритетом перекладознавчих досліджень, що неодноразово підкреслювали найвидатніші українські перекладознавці сучасності, які на превеликий жаль, вже пішли від нас, такі як Р. Зорівчак або Т. Кияк, та чільні дослідники, які і сьогодні працюють на ниві українського перекладознавства, такі як О. Чередниченко, Л. Коломієць, В. Карабан, Т. Шмігер та інші. Концептуальна історія українського перекладознавства може бути створена тоді, коли буде напрацьовано достатньо дослідницького матеріалу діяхронного характеру, який для українського перекладознавства високою мірою забезпечує історія перекладної літератури та художнього перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням перекладознавчого доробку Р. Зорівчак займались численні дослідники, серед яких М. Стріха, Н. Клименко, А. Заславська, Л. Коломієць, О. Чередниченко, В. Радчук, П. Бех та багато інших. За останні 10 років написано чимало дисертацій, монографій, статей, де досліджується перекладацький та перекладознавчий доробок Р. Зорівчак такими науковцями, як Т. Шмігер, А. Паславська, О. Скобнікова та інші. Проте наша публікація є спробою синкретичного охоплення перекладознавчого дискурсу як цілісного академічного поля, на якому, як на шаховій дошці, взаємодіють

і взаємодоповнюються базові фахові терміни, створюючи струнку систему авторського наукового апарату.

Мета статті: визначити і дослідити контекстуальний зміст та індивідуальні відтінки значень базових перекладознавчих термінів в авторській перекладознавчій системі Р. Зорівчак як представниці лінгвістичної гілки перекладознавства та непохитного адвоката української школи художнього перекладу, визначивши місце, роль та доміантність базових термінів перекладознавства в концептосфері перекладознавиці.

Виклад основного матеріалу. Р. Зорівчак як перекладознавець розвивала лінгвістичну школу українського перекладу, спеціалізуючись на художньому перекладі і доводячи практичним аналізом важливість уваги до мовного плану художнього твору в перекладі. Роксоляна Петрівна активно відстоювала, палко пропагувала і глибоко шанувала рідкісні та унікальні досягнення української школи художнього перекладу, виступаючи її незаперечним адвокатом. У працях Р. Зорівчак українська школа художнього перекладу отримала істотне обґрунтування розвитку ритмічної системи, системи римування у перекладі що, як наслідок, надало у перспективі нових можливостей розвитку для українського мистецтва перекладу та оригінальної поезії. Окрім іншого, Р. Зорівчак була науковим редактором бібліографічного покажчика перекладної та оригінальної творчості М. Лукаша, Г. Кочура, присвятила багато праць шевченкознавству. Перекладознавиця високо цінувала подвижницьке ставлення до перекладу українських письменників, які, за Р. Зорівчак, як просвітники збагачували українське художнє мовлення, стоячи на сторожі

волелюбних прагнень [10, с. 7]. Незаперечним для Р. Зорівчак був внесок українських неокласиків та їх учнів в історію національного опору та національного відродження. Перекладознавиця акцентує, що саме українські перекладачі вивели рідну мову «на неозорі простори світового письменства» [10, с. 7]. Зокрема, за Р. Зорівчак, М. Тарнавська як відомий український бібліограф, літературознавець і перекладознавець у США стала свідомим послідовником українського «п'ятірного грона» неокласиків з її «елітарною» та «глибоко інтелектуальною» поезією та «відчуттям естетики і вагомості слова» [3, с. 16]. Неокласика М. Рильського Роксоляна Петрівна шанобливо називала «патріархом перекладацької справи» [4, с. 118].

Цікаво, що Р. Зорівчак категорично заперечувала можливість перенесення теорії колоніальної або постколоніальної літератури на українське перекладознавство та переклад, адже, по-перше, колоніальна література створюється зазвичай мовою колонізатора, а, по-друге, занадто багато українських майстрів перекладу пройшли крізь муки заради рідного слова, тому ми не маємо морального права говорити про це слово, як колоніальне [10, с. 7].

Якщо імена М. Зерова та М. Рильського Р. Зорівчак називає серед тих, хто зробив значний внесок у формування перекладознавства як самостійної науково-пошукової та навчальної дисципліни, то В. Коптілов, на думку дослідниці, «обґрунтував у своїх працях міждисциплінарний характер перекладознавства» [5, с. 167].

Р. Зорівчак як представниця лінгвістичної теорії перекладу пропонує «досліджувати українську перекладницьку культуру в тісному зв'язку з історією народу та з історією розвитку цільової мови, її лексики, образного фонду, фразеологічних засобів, синтаксису» [10, с. 7].

У статті «Англомовна збірка української прози», що присвячена опублікованій 1970 року антології сучасної української прози видавництва «Прогресс», Р. Зорівчак послуговується терміном «вірний», який за М. Рильським, передає вірність духові оригіналу. Зокрема, у видання увійшли 26 творів 18 українських прозаїків, головним чином, новели, що, за Р. Зорівчак, є «дуже важким для тлумачення» жанром [1, с. 151]. Пере-

кладознавиця висловлює своє загальне розчарування вищезазначеною збіркою англомовних перекладів, хоча окремо відзначає «вірне відтворення» новели П. Загребельного «Вчитель». З одного боку, Р. Зорівчак гостро та нещадно критикує видавництво за переклад через мову-посередник, називаючи підрядник «причиною неадекватності» та поділяючи при цьому настанови М. Рильського, викладені у збірці «Проблеми художнього перекладу», де М. Рильський називає підрядник «недозволеною річчю», «лукавим паліативом» [13, с. 275]. З іншого, відразу у рецензентки викликає уникнення назв місцевостей, імен і прізвищ людей та взагалі українських національних реалій. Перекладознавиця зауважує, що хоча у близькоспоріднених мовах іменам можна надавати форми, «відповідної до форми перекладу», здрібнілі імена не можна змінювати навіть у близькоспоріднених мовах. Перетворення вислову оригіналу «...з молодих чумацьких літ» у «...as a cartner in his youth», за Р. Зорівчак, є «зовсім невірним», а замість нього перекладознавиця пропонує транслітероване слово «chumak», супроводжене поясненням. Заміна української реалії «трембіта» на «shepherds' pipes», за Р. Зорівчак, є «неадекватною» [1, с. 153].

Перекладати фразеологізми, на думку Р. Зорівчак, треба, враховуючи їх стилістичну функцію та обираючи з низки «фразеологічних еквівалентів» «найвідповідніший» [1, с. 154]. У рецензії на переклад А. Біленка «Зачарованої Десни» О. Довженка зустрічаються «вдало віднайдені із стилістичних міркувань відповідники» [6, с. 167]. Р. Зорівчак розвиває типологію відповідників і розгалужує термін «відповідник» до низки типів. Зокрема, часто дослідниця послуговується термінологічною одиницею «фразеологічний відповідник» [11, с. 8].

Якщо авторська перекладацька концепція В. Коптілова фокусується на віддаванні цілісності художнього твору, концепція перекладу Р. Зорівчак зосереджується на окремих лінгвістичних явищах, а саме на культурних реаліях та фразеологічних одиницях. Перекладознавиця ретельно описує підходи до перекладу реалій. Р. Зорівчак наводить детальний опис лексики, яка має культурне забарвлення, та класифікацію її відтворення у перекладі. Зокрема, особливу увагу дослідниці привертають до себе міжмовні омоніми,

які «мають відповідники в різних мовах, але самі поняття різняться певними особливостями» [6, с. 167]. Серед прикладів, за авторською, наведемо українську лексему «рушник», значення якої значно ширше ніж значення її «різномовних відповідників» [6, с. 167]. За Р. Зорівчак, важливим є передати «місцевий, національний та часовий колорит», і дослідниця пропонує це робити через послідовне «збереження реалій» [4, с. 118]. З цієї метою, вагомими компонентами авторської терміносистеми Р. Зорівчак стають терміни на позначення конкретних перекладацьких прийомів: «транскрипція», «транслітерація», «реномінація» та інші.

Р. Зорівчак далі пропагує неокласичну концепцію «золотої середини» та гармонії, що досягається за рахунок збалансованого підходу до оригіналу, та яку поділяли представники літературознавчої перекладацької школи М. Рильський та В. Коптілов. Дослідниця акцентує, що «зміст не існує поза формою, оскільки кожен елемент форми, хай і начебто незначний, створює зміст. ... немає форми поза змістом, оскільки ідея заряджує кожен компонент форми» [8, с. 222].

Переклад, за Р. Зорівчак, на відміну від оригіналу, – історична категорія. Перекладознавиця акцентує, що переклад «потребує оновлення, щоб прийти у відповідність», з одного боку, «з мовними нормами певного історичного періоду», а з іншого «з літературно-естетичними смаками» [4, с. 118]. Історичною категорією називає Р. Зорівчак і «критерії адекватності/неадекватності» перекладу. Перекладознавиця зазначає, що погоджується з визначенням В. Комісарова, що «адекватний переклад має відповідати загальноприйнятій нормі перекладу» і пояснює, «кожна літературна епоха кожної нації випрацьовує, а через деякий час переглядає свої критерії адекватності/неадекватності» [10, с. 7].

«Високий ступінь адекватності», за словами Р. Зорівчак, полягає у «відтворенні ідейного змісту та художніх вартостей оригіналу, збереженні внутрішньої гармонії художнього твору, його стилістичного ключа» [7, с. 136]. Р. Зорівчак вважає, що адекватність проявляється у «стильовій та стилістичній довершеності звукових багатств і художніх засобів» [9, с. 28]. А «недостатнім ступенем адекватності», за Р. Зорівчак, є така передача загального змісту, коли «зникає художній

план, а залишається загальноінформаційний» [6, с. 166]. Тобто, вкрай важливою для Р. Зорівчак була здатність перекладача надати художньовартісний переклад. Однак, як зауважує Р. Зорівчак, іноді «адекватність» досягається через описовий переклад [6, с. 167]. Про «адекватність перекладу», за Р. Зорівчак, не можна судити, «не визначивши особливості функціонування тієї чи іншої мовної одиниці та збереження цієї функції в перекладі» [10, с. 7]. Таким чином, лінгвістичний компонент є невід'ємною складовою «адекватності».

Поміж іншого, Р. Зорівчак у своїх рецензіях перекладів використовує синонімічні термінологічні одиниці «доладний», «добрий», «повний», «доцільний», «близький», «доречний», «правильний» та їх морфологічні форми. Зокрема, переклад початку оповідання О. Гончара «Людина в степу» починається описом степу: «Тут – чорнозем. Важкий чорнозем», «доброю інтерпретацією» англійською мовою якого, за Р. Зорівчак, є інтерпретація Антоні Вікслі: «Black soil. Heavy black soil», а «недоладний» варіант, де «неточно» передається дуже багато понять, знаходимо у збірці видавництва «Прогресс»: «Here the earth was black and heavy». Дослідниця зауважує, що у перекладі англійською мали б бути «ті ж називні речення, що добре відтворюють лаконічність стилю». Натомість переклад І. Карабутенко відповідних гончарівських рядків російською мовою, за Р. Зорівчак, «точно відтворює» концепт «чорнозем» [1, с. 154].

Якщо твір адаптовано і скорочено, то Р. Зорівчак закликає використовувати крапки «у відповідних місцях», а на обкладинці писати «скорочено» замість того, щоб довільно пропускати «слова, речення, рядки», адже на тлі таких пропусків «переклад звучить недоладно» [1, с. 155], а «авторський заспів зводиться нанівець» і виглядає як «конспективне переповідання».

Варте уваги те, що Р. Зорівчак поділяє погляди М. Рильського та В. Коптілова про теорію домінант у перекладі, яку запропонував російський перекладознавець А. Федоров. Зокрема, у статті «Твори Марка Вовчка в англійському світі» Р. Зорівчак зіставляє між собою перші англійські переклади з французької версії П'єра-Жюльєта Етцеля, який працював під псевдонімом Поль-Жак

Сталь, повісті Марка Вовчка «Маруся» 1873 року Сарою-Геррік Кіддер та 1890 року Корнелією Сір. Обидві версії, за Р. Зорівчак, не можна вважати «в повному розумінні перекладами» [7, с. 135], адже, перш за все, французька «вільна переробка повісті», яка стала підрядником для англійських перекладів, була «дуже далекою від оригіналу». Р. Зорівчак акцентує на тому, що французький літератор «змінив стилістичну домінанту першотвору» [7, с. 135]. Для Р. Зорівчак важливим було знайти стилістичний аналог. Якщо є рима, то римувати; розмір першотвору відповідно передавати аналогічним розміром, тобто відтворювати істотні риси художньої форми, за Р. Зорівчак, було обов'язковим.

Термін «повноцінний», який, за В. Коптіловим, передає сутність «золотої середини», тобто вичерпного та повноцінного відтворення авторської думки у перекладі – а він має бути співзвучним до системи поглядів автора першотвору [12, с. 6] – також нерідко зустрічається в перекладознавчих працях Р. Зорівчак. Зокрема, за Р. Зорівчак, історію «повноцінних перекладів» Марка Вовчка англійською мовою започаткував канадець Елігзандер-Джердін Гантер, переклавши 1931 року уривок з повісті «Маруся» [7, с. 136].

Як представник лінгвістичної гілки перекладознавства Р. Зорівчак зауважує, що українські перекладачі прагнули не лише зробити перекладний твір фактом рідної літератури, а й «ствердити повноцінність рідної мови» [2, с. 21]. Зокрема, у мовознавчих роздумах про українську мову Р. Зорівчак наводить приклад «повноцінного російського слова «преемник»», що в перекладі українською мовою звучить «спадкоємець» і має «адекватні синоніми» «продовжувач» і «послідовник», а «словопокруч» «пересемник» є «не повнокривною лексемою української мови, а недолугою калькою» [2, с. 52].

За Р. Зорівчак, після другої світової війни в Україні утвердилась «повноцінна школа українського художнього перекладу» – спочатку на чолі з М. Рильським, а потім М. Лукашем [10, с. 5]. Подібно до М. Рильського та В. Коптілова, дослідниця різко засуджує буквализм і закликає до рівноваги між формою та змістом. Наприклад, на думку Р. Зорівчак, у перекладі поетичного мовлення Марка Вовчка слід було зберегти, з одного

боку, «надзвичайну своєрідність оповідної прози» письменниці, а з іншого «наблизити її до сприймання...читача» [7, с. 136]. Особливо перекладознавиця не сприймала буквализм у відтворенні метафоричного змісту першотвору, без збереження рими та розміру оригіналу.

Для Р. Зорівчак надзвичайно важливою була змістова точність перекладу. Зокрема, неодноразово перекладознавець пише про «семантичну точність», однак її дотримання не означає ігнорування рими та розміру першотвору. Так, переклади творів Т. Шевченка М. Найданом, на думку Р. Зорівчак, сповнені буквализмів, і хоча й прагнуть «семантично точно передати зміст оригіналу», вони «ігнорують ритміку вірша», а тому потрапляють під приціл критики [8, с. 222]. Не меншу критику викликають на себе і переклади, які, на думку дослідниці, не є семантично достатньо точними. Наприклад, у перекладі А. Біленком лірико-біографічної кіноповісті О. Довженка «Зачарована Десна», за Р. Зорівчак, трапляються «семантичні неточності». У рецензії на перші шість томів українських перекладів Джека Лондона, що вийшли у видавництві «Дніпро», Р. Зорівчак звертає увагу на наявність «змістових неточностей» і наводить приклад з українського перекладу оповідання «Північна Одиссея», де йдеться про метисів, які були «товаришами по зброї», хоча в оригіналі вони «товариші по поразках» [4, с. 119].

Розуміння «еквівалентного перекладу» у працях Р. Зорівчак як варіативного розгортається у парадигмі від повної до часткової еквівалентності. Дослідниця акцентує на тому, що «повна» лексична «еквівалентність» обмежує його «сполучуваність» та реалізацію «лексичної функції» слова. Зокрема, фразеологічні еквіваленти можуть бути «аналогічні за змістом та відмінні щодо образності» [11, с. 10].

Р. Зорівчак підкреслює важливість поєднання лінгвістичного підходу до перекладу з літературознавчим. Щоб віднайти «найточніший еквівалент» фразеологічної одиниці, перекладознавиця наполягає на врахуванні, з одного боку, естетичної функції художнього тексту, а з іншого, контекстуального значення кожної окремо взятої з цього тексту одиниці перекладу [11, с. 18].

Висновки. На основі проведеного дослідження ми дійшли таких висновків:

1. Р. Зорівчак як перекладознавець розвивала лінгвістичну школу українського перекладу, спеціалізуючись на художньому перекладі і доводячи практичним аналізом важливість уваги до мовного плану художнього твору в перекладі. Концепція перекладу Р. Зорівчак зосереджується на окремих лінгвістичних явищах, а саме на культурних реаліях та фразеологічних одиницях.

2. Питання щодо позиції перекладознавиці стосовно доцільності застосування теорії колоніального перекладу до української літературної дійсності та її погляди на переклад і його «адекватність/неадекватність» як історичні категорії, що потребують оновлення, яке б відповідало історичному періоду варті подальшого істотного дослідження.

3. Важливою для Р. Зорівчак була здатність перекладача надати художньовартісний переклад. Як представник лінгвістичної гілки перекладознавства Р. Зорівчак зауважує, що українські перекладачі прагнули не лише зробити перекладний твір фактом рідної літе-

ратури, а й «ствердити повноцінність рідної мови».

4. Для Р. Зорівчак надзвичайно важливою була змістова точність перекладу. Зокрема, неодноразово перекладознавець пише про «семантичну точність», однак її дотримання не означає ігнорування рими та розміру першотвору.

5. Розуміння «еквівалентного перекладу» у працях Р. Зорівчак як варіативного розгортається у парадигмі від повної до часткової еквівалентності.

6. Вагомими компонентами авторської терміносистеми Р. Зорівчак стають терміни на позначення конкретних перекладацьких прийомів: «транскрипція», «транслітерація», «реномінація» та інші.

7. Поміж іншого, Р. Зорівчак у своїх рецензіях перекладів використовує синонімічні термінологічні одиниці «доладний», «добрий», «повний», «доцільний», «близький», «доречний», «правильний» та їх морфологічні форми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зорівчак Р. П. Англомова збірка української прози. *Vsesvit*. 1972. № 5. С. 151-155.
2. Зорівчак Р. П. «Боліти болем слова нашого...»: Поради мовознавця. Вид. 2-ге, допрац. і доповн. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 176 с.
3. Зорівчак Р. П. Вогнистий магніт поезії. *Dzvin*. 1991. № 5. С. 15-16.
4. Зорівчак Р. П. Джек Лондон у виданні «Дніпра». *Vsesvit*. 1971. № 7. С. 117-119.
5. Зорівчак Р. П. Класик українського перекладознавства: (до 75 річчя професора В. В. Коптілова). *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання: науковий журнал*. 2006. Т. 3. № 1 (7). С. 167-171.
6. Зорівчак Р. П. Нове надбання англомовної Довженкіани. *Vsesvit*. 1979. № 12. С. 166-167.
7. Зорівчак Р. П. Твори Марка Вовчка в англомовному світі. *Vsesvit*. 1988. № 2. С. 135-136.
8. Зорівчак Р. П. Творчість і особистість Тараса Шевченка як символи вільної України в Сполучених Штатах Америки. *Vsesvit*. 2015. № 3-4. С. 221-230.
9. Зорівчак Р. П. Творчий дивосвіт Григорія Кочура. *Григорій Кочур. Бібліографічний покажчик*. / укладач. Г. Домбровська, З. Домбровська. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 1999. С. 7-34.
10. Зорівчак Р. П. Український художній переклад як націєтворчий чинник. *Літературна Україна*. 13 січня 2005 р. № 1. С. 7.
11. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Львів: Вища школа, 1983. 176 с.
12. Коптілов В. В. Теорія та практика перекладу. Київ: Вища школа, 1982. 169 с.
13. Рильський М. Т. Проблеми художнього перекладу. [1962]. Рильський, Максим. Зібрання творів у 20 т. Т. 16. К.: Наукова думка, 1987. 598 с.

REFERENCES

1. Zorivchak R. P. Anghlomovna zbirka ukrainiskoi prozy [English-language collection of Ukrainian prose]. *Vsesvit*. 1972. № 5. pp. 151-155. [in Ukrainian].
2. Zorivchak R. P. «Bolity bolem slova nashoho...»: Porady movoznavtsiam [«Concerned about the concern of our word...»: Advice for language studies scholars]. 2-he vyd., doprats. i dopovn. [2nd edition, improved and complete]. Ternopil: Mandrivets, 2008. 176 p. [in Ukrainian].
3. Zorivchak R. P. Vohnystyi mahnit poezii [Fiery magnet of poetry]. *Dzvin*. 1991. № 5. pp. 15-16. [in Ukrainian].
4. Zorivchak R. P. Dzhek London u vydanni «Dnipra» [Jack London published by «Dnipro»]. *Vsesvit*. 1971. № 7. pp. 117-119. [in Ukrainian].

5. Zorivchak R. P. Klasyk ukrainskoho perekladoznavstva: (do 75 richchia profesora V. V. Koptilova) [The classic scholar of Ukrainian translation studies: (for 75th anniversary of Prof. V. Koptilov)]. *Studia Germanica et Romanica: Inozemni movy. Zarubizhna literatura. Metodyka vykladannia: naukovyi zhurnal*. 2006. T. 3. № 1 (7). pp. 167-171. [in Ukrainian].
6. Zorivchak R. P. Nove nadbannia anhlomovnoi Dovzhenkiany [New accomplishments of English-language Dovzhenkiana]. *Vsesvit*. 1979. № 12. pp. 166-167. [in Ukrainian].
7. Zorivchak R. P. Tvory Marka Vovchka v anhlomovnomu sviti [Works of Marko Vovchock in the English-speaking world]. *Vsesvit*. 1988. № 2. pp. 135-136. [in Ukrainian].
8. Zorivchak R. P. Tvorchist i osobystist Tarasa Shevchenka yak symvoly vilnoi Ukrainy v Spoluchenykh Shtatakh Ameryky. [T. Shevchenko's creative work and individuality as symbols of free Ukraine in the United States of America]. *Vsesvit*. 2015. № 3-4. pp. 221-230. [in Ukrainian].
9. Zorivchak R. P. Tvorchyi dyvosvit Hryhoriia Kochura [Hrygoriy Kochur's creative Miraworld]. *Hryhorii Kochur. Bibliohrafichnyi pokazhchuk [Bibliography] / ukladach. [compiled by] V. Dombrovska, Z. Dombrovska*. Lviv: LNU im. Ivana Franka. 1999. pp. 7-34. [in Ukrainian].
10. Zorivchak R. P. Ukrainskyi khudozhnii pereklad yak natsiïtvorchyi chynnyk [Ukrainian literary translation as a factor of nation formation]. *Literaturna Ukraina*. 13 January 2005. № 1. p. 7. [in Ukrainian].
11. Zorivchak R. P. Frazeolohichna odynytsia yak perekladoznavcha katehoriia (na materialy perekladiv tvoriv ukrainskoi literatury anhliskoiu movoiu) [Phraseological unit as a translation studies category (based on translations of Ukrainian literature works into English)]. Lviv: Vyscha shkola, 1983. 176 p. [in Ukrainian].
12. Koptilov V. V. Teoriia ta praktyka perekladu [Theory and practice of translation]. Kyiv: Vyscha shkola, 1982. 169 p. [in Ukrainian].
13. Rylskyyi, M. T. (1962). Problemy khudozhnoho perekladu. [Problems of literary translation]. U vydanni [Published in]: Rylskyyi, Maksym. (1987). Zibrannia tvoriv u 20 t. [Collected edition in 20 volumes] T. 16. [Vol. 16] K. : Naukova dumka. 598 p. [in Ukrainian].